

Żyrardów i okolice

wybór publikacji oraz tekstów dostępnych w Internecie

Zestawienie bibliograficzne wybranych wydawnictw zwartych, artykułów z prac zbiorowych, artykuły z czasopism oraz stron internetowych i zasobów cyfrowych dostępnych w Internecie - stan na marzec 2026 r.

Wydawnictwa zwarte, wybrane artykuły z prac zbiorowych

1. Banasik Włodzimierz, Fiszer Dagmara, **Turystyka w rozwoju społeczno-gospodarczym miasta Żyrardowa**. [W]: Wyzwania współczesnej polityki turystycznej, problemy funkcjonowania rynku turystycznego, Wrocław, 2012, s. 219-227. Dostępny w Internecie: https://dbc.wroc.pl/Content/18634/PDF/Banasik_Turystyka_w_Rozwoju_Spoleczn_o_Gospodarczym_Miasta_Zyrardowa_2012.pdf [dostęp: 19.02.2026].
2. Herz Lechosław, **Bolimowski Park Krajobrazowy : Puszcza Wiskicka, Dolina Rawki, Nieborów, Skierniewice, Żyrardów : przewodnik**, Pruszków, Oficyna Wydawnicza „Rewasz”, 2011, ISBN 978-83-62460-07-6. Dostępny w Internecie: https://books.google.pl/books?id=B2AzLr5ci3AC&printsec=frontcover&hl=pl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [dostęp: 19.02.2026]
3. Hulka-Laskowski Paweł, **Księżyc nad Cieszynem**: (wspomnienia z lat niewoli i dni wyzwolenia), Katowice, 1946. Dostępny w Internecie : <https://polona.pl/preview/5daf24dc-84eb-4945-9a8a-e5864e7c54e0> [dostęp 13.02.2026] Lub - <https://crispa.uw.edu.pl/object/files/140212/display/JPEG> [dostęp: 13.02.2026]
4. Hulka-Laskowski Paweł, **Mój Żyrardów : z dziejów polskiego miasta i życia pisarza**, Warszawa, 1934. Dostępny w Internecie: <https://polona.pl/item/moj-zyrardow-z-dziejow-polskiego-miasta-i-z-zycia-pisarza,NjM5MDExNTI/8/#info:metadata> [dostęp: 19.01.2026]

5. Jarno Witold, *Bitwa o Mszczonów we wrześniu 1939 roku*, [W:] Oblicza Wojny. Tom 4, Miasto i wojna, T. Grabarczyk, M. Pogońska-Pol (red.), WUŁ, Łódź 2021, S. 233 -263. Dostępny w Internecie: <https://doi.org/10.18778/8220-617-3.13> [dostęp: 19.01.2026]
6. Krasieński Edward, *O Radziejowicach i ich gościach niektórych* : (ze wspomnień o Sienkiewiczu), Warszawa, 1934. Dostępny w Internecie : <https://academica.edu.pl/reading/readSingle?cid=136131611&uid=135517786>[dostęp: 13.02.2026]
7. Krasuski Michał (oprac.), **Koncepcja rewitalizacji zabytkowego zespołu Pałacowo-parkowego w Guzowie. T.2**, Studium historyczno-konserwatorskie zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego w Guzowie, Warszawa, 2008. Dostępny w Internecie: <http://palacwguzowie.pl/wp-content/uploads/2017/02/Guz%C3%B3w-studium-historyczne.pdf> [dostęp: 19.02.2026]
8. Krasuski Michał, Gola Anna, **Rewitalizacja zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego w Guzowie**, Warszawa, 2013 [dodatek specjalny do czasopisma „Spotkania z Zabytkami”]. Dostępny w Internecie: <http://palacwguzowie.pl/wp-content/uploads/2017/02/Guzow.rewitalizacja.pdf> [dostęp: 19.02.2026]
9. Kucharzewski Feliks, **Filip de Girard i jego prace we Francji i Polsce**, Warszawa, 1886. Dostępny w Internecie: <https://polona.pl/preview/c827520a-3077-4ff5-95ff-774e2b97d2ef> [dostęp: 19.02.2026]
10. Ozga Emilia, **Analiza zachowań i postaw społeczności lokalnej miasta Żyrardowa w kontekście istotnych zmian warunków życiowych**. W: Warsztaty badawcze doktorantów : między teorią a praktyką metodologiczną, Warszawa, APS, 2019. S. 104-113. Dostępny w Internecie: http://www.aps.edu.pl/media/2200797/badania_doktorantów_t_iii_e-book.pdf [dostęp: 19.01.2026]
11. **Pamięci Adama Skwarczyńskiego patrona Miejskiego Gimnazjum i Liceum w Żyrardowie** poświęca młodzież, Żyrardów, 2 kwietnia 1939 roku, [jednodniówka wydana w 5-tą rocznicę zgonu Adama Skwarczyńskiego]. Dostępny w Internecie : <https://academica.edu.pl/reading/readSingle?page=8&uid=594692> [dostęp : 13.02.2026 r.]
12. **Przyczyny i skutki obecnego upadku Żyrardowa** : memoriał rady Miejskiej i Magistratu m. Żyrardowa ku poinformowaniu władz państwowych, sejmu i prasy, Warszawa, 1927. Dostępny w Internecie: <https://polona.pl/preview/653a23dc-ccaa-496a-93cb-dd6f175ee1db> [dostęp: 13.02.2026]

13. **Rocznik Statystyczny Miasta Żyrardowa R. 1 (1971).** - Warszawa : Wojewódzki Urząd Statystyczny, 1971. Dostępny w Internecie : <https://polona.pl/preview/b32b594c-7452-4cab-ab1b-7138beba48bd> [dostęp: 03.02.2026 r.]
14. **Strategia Rozwoju Żyrardowa do roku 2025**, [aktualizacja dokumentu z 2010 r.], Żyrardów, grudzień 2015 r. Dostępny w Internecie: <https://www.zyrardow.pl/wp-content/uploads/Strategia.pdf> [dostęp: 18.03.2026]
15. Szymgin Bogusław, Fortuna-Marek Anna, Siwek Andrzej, **Wartościowanie dziedzictwa w systemie SV – metoda i przykłady zastosowania**, Lublin, Politechnika Lubelska, 2017, ISBN 978-83-944481-1-0. **S. 157-226, Analiza wartości : Żyrardów : dziewiętnastowieczna osada fabryczna.** Dostępny w Internecie: <https://rock.pollub.pl/entities/publication/3c7134e9-b8bf-49f6-bb39-694436b46ed5> [dostęp: 19.01.2026].
- wersja książki w języku angielskim - *Assessing the Values of Heritage in SV System: the Method and Examples of Use* - <https://rock.pollub.pl/entities/publication/3b5d883f-d892-4c6c-9bd6-56cfb182a862> [dostęp: 19.01.2026]
16. Szymgin Bogusław, Siwek Andrzej, Fortuna-Marek Anna, **Warunki, procedury, dokumentacja służące zgłaszaniu dóbr na Listę Oczekujących w systemie Światowego Dziedzictwa UNESCO (na przykładzie Żyrardowa)**, Lublin, Politechnika Lubelska, 2021, ISBN 978-83-7947-490-5. Dostępny w Internecie: <https://rock.pollub.pl/entities/publication/d9108dd2-a4ab-4a4b-910c-98fca1736779> [dostęp: 19.01.2026].
17. Urbanik-Kopeć Alicja, **Alternatywny model emancypacji na przykładzie polskich robotnic w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku** ; [praca doktorska na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego], Warszawa, 2017 [dotyczy także robotnic fabryki żyrardowskiej K. Dittricha]. Dostępny w Internecie: [https://repozytorium.uw.edu.pl/browse/rodept?value=Wydział Polonistyki&bbm.return=1&bbm.page=1&startsWith=alternatywny](https://repozytorium.uw.edu.pl/browse/rodept?value=Wydział%20Polonistyki&bbm.return=1&bbm.page=1&startsWith=alternatywny) [dostęp: 07.01.2026]
18. **Vademecum Żyrardowa**, red. Bogusław Nietrzebka, Żyrardów, Muzeum Mazowsza zachodniego w Żyrardowie, 2011, ISBN 978-83-61181-05-7. Dostępny w Internecie: <http://www.muzeumzyrardow.pl/index.php?p=vademecum> [dostęp: 23.03.2026]

Wybrane artykuły z czasopism oraz stron internetowych i zasobów cyfrowych

1. Balcer Marek, *Geotermia Mazowiecka - historia, terażniejszość i przyszłość*, „Technika Poszukiwań Geologicznych”, 2015, R. 54, nr 1, s. 9-16. Dostępny w Internecie : <https://bibliotekanauki.pl/articles/204067> [dostęp : 13.02.2026]
2. Baranowski Jerzy, *Prace konserwatorskie prowadzone przy zespole architektoniczno-parkowym w Radziejowicach*, „Ochrona Zabytków”; 1957, nr 4; s. 248-260. Dostępny w Internecie : <https://bibliotekanauki.pl/articles/536599> [dostęp 13.02.2026]
3. Braun Krzysztof, *Krzysztof Zwoliński (1932 -2013)*, „Rocznik Mazowiecki”, 2013, t. 25, s. 311-314. Dostępny w Internecie: https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/2013-tom-25/rocznik_mazowiecki-r2013-t25-s311-314.pdf [dostęp: 19.01.2026]
4. Bukowska-Piestrzyńska Agnieszka, *Funkcjonowanie placówki ochrony zdrowia w ocenie klientów (na przykładzie ZOZ w Żyrardowie)*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, T. 11, 2010, z. 10, s. 15 - 23. Dostępny w Internecie: <http://piz.san.edu.pl/docs/e-XI-10.pdf> [dostęp: 19.01.2026].
5. Chojnacka Małgorzata, Paluch Monika, *Założenie pałacowo-parkowe w Radziejowicach jako część potencjału turystyki kulturowej Mazowsza Zachodniego*, „Turystyka Kulturowa”, 2014, nr 5, s. 28-49. Dostępny w Internecie: <http://turystykakulturowa.org/ojs/index.php/tk/article/view/416> [dostęp: 19.01.2026].
6. Dąbrowski Przemysław, *„Panama żyrdowska” w okresie dwudziestolecia międzywojennego – wyrok Sądu Obywatelskiego w sprawie Aleksandra Lednickiego = „The Żyrardów Affair” in the interwar period – judgment of the Court of Civil in the case of Alexander Lednicki*, *Studia Iuridica Lublinensia*, Vol. 21 (2014), s. 11-31. Dostępny w Internecie : <https://bibliotekanauki.pl/articles/619145> lub <https://journals.umcs.pl/sil/article/view/4/2> [dostęp: 20.01.2026]
7. Dudkowski Michał, *Odbudowa dworców Kolei Warszawsko- -Wiedeńskiej i linii Warszawsko-Kaliskiej po I wojnie światowej: Pruszków – Grodzisk Mazowiecki – Żyrardów – Radziwiłłów oraz Teresin/Szymanów*, „Ochrona Zabytków”, 2015, nr 1, s. 77-94. Dostępny w Internecie: https://ochronazabytkow.nid.pl/wp-content/uploads/2019/08/OZ_1-2015_04_Dudkowski.pdf [dostęp: 19.01.2026]
8. *Dzieje żyrdowskich Żydów 1874–1945*, [brak informacji o aut.]. Dostępny

w Internecie: <https://sztetl.org.pl/pl/miejscowosci/z/372-zyrardow/99-historia-spoleczności/138352-historia-spoleczności> [dostęp: 19.01.2026]

9. Fijałek Jan, **Założenia i realizacja podstawowych przepisów o warunkach i ochronie pracy włóknarzy żyrardowskich u schyłku XIX wieku**, „Rocznik Mazowiecki”, T. 9 (1987), s. 129-142. Dostępny w Internecie:

https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/1987-tom-9/rocznik_mazowiecki-r1987-t9-s129-142.pdf [dostęp: 19.01.2026]

10. Fiszer Dagmara, **Wykorzystanie obszaru przemysłowego miasta Żyrardowa na rzecz rozwoju turystyki**, „Zeszyty Naukowe. Turystyka i Rekreacja”, 2013, nr 1(11), s. 121-132. Dostępny w Internecie:

<https://bibliotekanauki.pl/articles/475885> [dostęp: 19.01.2026]

11. Fortuna – Antoszkiewicz Beata, Łukaszewicz Jan, **Zabytkowy zespół alej w Radziejowicach – kulturowe dziedzictwo Mazowsza. Ocena stanu zachowania i wartości obiektu**, „Mazowsze. Studia Regionalne”, 2018, nr 24, s. 63-83. Dostępny w Internecie: <https://bibliotekanauki.pl/articles/461055> [dostęp 21.01.2026]

lub: <https://mazowszestudiaregionalne.pl/zabytkowy-zespol-alej-w-radziejowicach-kulturowe-dziedzictwo-mazowsza-ocena-stanu-zachowania-i-wartosci-objektu/> [dostęp: 13.02.2026]

12. Gietka Edyta, **Żyrardów – stary i nowy świat**, „Polityka”, 5 października 2011, Dostęp w Internecie:

<https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1519946,1,zyrardow-stary-i-nowy-swiat.read> [dostęp: 19.01.2026]

13. Gietka Edyta, **Żyrardów, legalna miłość ma godziny**, „Polityka”, 26 września 2017 r. Dostęp w Internecie:

<https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1720856,1,zyrardow-legalna-milosc-na-godziny.read> [dostęp: 19.02.2026]

14. Gitkiewicz Olga, **Pierwszy strajk kobiet wybuchł w Żyrardowie**, „Polityka”, 2016, nr 17, 19 kwietnia 2016 r. Dostępny w Internecie:

<https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1658106,1,pierwszy-strajk-kobiet-wybuchl-w-zyrardowie.read> [dostęp: 19.01.2026]

15. Gontarek Alicja, **Dom Pracy Przymusowej Związku Międzykomunalnego Opieki Społecznej i Zdrowia Publicznego Województwa Warszawskiego w Oryszewie jako instytucja opieki zamkniętej dla ograniczania zjawisk żebractwa i włóczęgostwa w Warszawie w latach 1932–1939 (w świetle źródeł prasowych)**, „Res Historica”, 2023, nr 56, s. 601-630. Dostępny w Internecie:

<https://bibliotekanauki.pl/articles/33921323> [dostęp: 26.01.2026]

16. Góralski Andrzej, Stawarz Andrzej, **Z badań nad pochodzeniem i strukturą ludności cudzoziemskiej Żyrardowa w latach 1830-1945**, „Rocznik Mazowiecki”, T. 9 (1987), s. 111-127. Dostępny w Internecie:
https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/1987-tom-9/rocznik_mazowiecki-r1987-t9-s111-127.pdf [dostęp: 19.01.2026]
17. Gryciuk Alina, **Rozwój przestrzenny osady fabrycznej w Żyrardowie w latach 1829-1916**, „Rocznik Mazowiecki”, T. 7 (1979), s. 127-166. Dostępny w Internecie:
https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/1979-tom-7/rocznik_mazowiecki-r1979-t7-s127-166.pdf [dostęp 18.03.2026]
18. Gubańska Renata, **Poprzemysłowe dziedzictwo Żyrardowa**, „Architektura Krajobrazu”, 2004, nr 1-2, s. 36-41. Dostępny w Internecie:
http://architekturakrajobrazu.up.wroc.pl/images/AK_1-2_2004.pdf [dostęp: 19.01.2026] lub <https://bibliotekanauki.pl/articles/1186141> [dostęp: 18.03.2026]
19. Jakubowska-Gabara Janina, **Roślinność rezerwatu leśnego „Dąbrowa Radziejowska”**, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Botanica”, 1993, nr 10, s. 23-32. Dostępny w Internecie:
http://repozytorium.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/15767/fb10Janina_Jakubowska_Gabara23_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y [dostęp: 19.01.2026]
20. Jakubowska-Gabara Janina, **Szata roślinna uroczyska Radziejowice**, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Botanica”, 1989, nr 6, s. 3-34. Dostępny w Internecie :
<https://bibliotekanauki.pl/articles/944561> [dostęp : 13.02.2026]
21. Jakubowska-Gabara Janina, **Wpływ gospodarki zrębowej na zbiorowiska leśne rezerwatu Puszcza Mariańska**, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Botanica”, 1994, nr 9, s. 3-22. Dostępny w Internecie:
http://repozytorium.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/15754/fb9Janina_Jakubowska_Gabara3_22.pdf?sequence=1&isAllowed=y [dostęp: 19.01.2026]
22. Józefcki Jan, **Dwa dokumenty z historii Żydów w Mszczonowie (1778-1790)**, „Rocznik Mazowiecki”, T. 11 (1999), s. 171-176. Dostępny w Internecie:
https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/1999-tom-11/rocznik_mazowiecki-r1999-t11-s171-176.pdf [dostęp: 19.01.2026]
23. Józefcki Jan, **Szkic dziejów parafii mszczonowskiej (XIV – XVIII w.)**, „Rocznik Mazowiecki”, T. 12 (2000), s. 199-210. Dostępny w Internecie:
https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/2000-tom-12/rocznik_mazowiecki-r2000-t12-s199-210.pdf [dostęp: 19.01.2026]

24. Kałdon Małgorzata Barbara, **Zjawisko przemocy na przykładzie danych Komendy Powiatowej Policji w Żyrardowie**, „Seminare. Poszukiwania Naukowe”, T. 38, (2017), nr 3, s. 107-121. Dostępny w Internecie: <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/s/article/view/10688> [dostęp: 20.01.2026]. lub <https://bibliotekanauki.pl/articles/943979> [dostęp: 20.01.2026].
25. Kikulski Jarosław, **Przydatność wybranych obszarów leśnych Bolimowskiego Parku Krajobrazowego do turystyki i rekreacji**, „Sylwan”, nr 6, 2006, s. 40- 49. Dostępny w Internecie : <https://bibliotekanauki.pl/articles/1018640> [dostęp: 20.01.2026]
26. Kozdrowski Stanisław, **Szkoła Policyjna w Żyrardowie (1928-1931)**, „Zagadnienia Społeczne”, nr 1(3) 2015, s. 214-232. Dostępny w Internecie : <https://bibliotekanauki.pl/articles/59976200> [dostęp : 18.03.2026]
27. Krzywicka Irena, **Proces Blachowskiego (z cyklu „Reportaże „Wiadomości Literackich”)**, „Wiadomości Literackie”, 13.11.1932, R. 9, nr 48 (465). Dostępny w Internecie: <http://old.mbc.malopolska.pl/dlibra/publication?id=61486&tab=3> [dostęp: 20.01.2026]
28. Kucharski Maciej, Tucholski Zbigniew, **Kolej cukrowni Guzów**, „Stalowe Szlaki”, nr 2, 2000, (106), s. 10-25. Dostępny w Internecie : http://palacwguzowie.pl/wp-content/uploads/2017/06/Kolej.cukrowni.Guzow_.STALOWE.SZLAKI.2.2000.pdf [dostęp 20.01.2026 r.]
29. Kwaczyński Jerzy, **Żyrardów : z wizytą w dziewiętnastowiecznej osadzie fabrycznej i parku Dittricha**, „Spotkania z Zabytkami”. [R.] 34, nr 3/4 (2010), s. 18-23. Dostępny w Internecie: <https://issuu.com/hereditas/docs/20100304?layout=http%253A%252F%252Fskin.issuu.com%252Fv%252Fcolor%252Flayout.xml&backgroundColor=000000&showFlipBtn=true> [dostęp: 20.01.2026]
30. Leszczyński Rafał Marcin, Tys Agnieszka Teresa, **Patriotyzm według Pawła Hulki-Laskowskiego**, „Kwartalnik Pedagogiczny”, 2018, nr 4 (250), s. 178-189. Dostępny w Internecie : <https://bibliotekanauki.pl/articles/892137> [dostęp: 20.01.2026]
31. Łaczmńska Monika, **Prawne aspekty korzystania z nieruchomości zabytków techniki na przykładzie obiektów przemysłowych Żyrardowa**, „Mazowsze, Studia Regionalne”, 2011, nr 7, s. 139-147. Dostępny w Internecie: https://www.mazowszestudiaregionalne.pl/images/pdf/07/msr_7_laczmanska.pdf lub <https://bibliotekanauki.pl/articles/461141>[dostęp: 18.03.2026]

32. Majchrzak Grzegorz, *Żyrardowskie strajki w lipcu 1980 roku*, „Biuletyn IPN”, 2020, nr 7-8. Dostępny w Internecie : <https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/73127,Zyrardowskie-strajki-w-lipcu-1980-roku.html?search=8494787203> [dostęp 09.02.2026]
33. Majewska Anna, Denis Małgorzata, Jaroszewicz Joanna, *Obszary współdziałania miast i obszarów wiejskich: od miasta rolniczego do ośrodka usługowego i przemysłowego na przykładzie Mszczonowa*, „Studia Ekonomiczne”, 2016, nr 279, s. 37 - 47 . Dostępny w Internecie : <https://bibliotekanauki.pl/articles/589433> [dostęp: 13.02.2026]
34. Malanowski Jan, *Przemiany w życiu młodego pokolenia małego miasteczka*, „Studia Socjologiczne”, 2011, nr 1, s. 39-64 [dotyczy Wiskitek]. Dostępny w Internecie: <https://bibliotekanauki.pl/articles/427530> lub : http://www.studiasocjologiczne.pl/img_upl/studia_socjologiczne_2011_nr1_s.39_64.pdf [dostęp: 18.03.2026]
35. Markiewicz Marlena, *Żyrardowska Resursa*, „Spotkania z Zabytkami”, [R.] 36, nr 9/10 (2012), s. 40-43. Dostępny w Internecie: <https://issuu.com/hereditas/docs/20120910?viewMode=singlePage> [dostęp: 20.01.2026]
36. Matysiak Michał, *Rewitalizacja jako szansa ożywienia turystycznego miasta Żyrardowa*, „Problemy Turystyki i Rekreacji”, 2013, nr 4, s. 46-70. Dostępny w Internecie: <https://bibliotekanauki.pl/articles/529673> [dostęp: 20.01.2026].
37. Owczarek, Piotr, *Prace konserwatorskie przy kamiennej rzeźbie Matki Boskiej autorstwa Andrzeja Pruszyńskiego z elewacji kościoła pw. Matki Bożej Pocieszenia w Żyrardowie – wybrane zagadnienia historyczne i technologiczne*, „Artifex Novus”, (3), 158–167. Dostępny w Internecie : <https://czasopisma.uksw.edu.pl/index.php/an/article/view/7072> [dostęp : 20.01.2026]
38. Paluch Monika, *Dziedzictwo przemysłowe Żyrardowa jako część potencjału turystyki kulturowej Mazowsza Zachodniego*, „Turystyka Kulturowa”, 2014, nr 6, s. 6-35. Dostępny w Internecie: <http://turystykakulturowa.org/ojs/index.php/tk/article/view/9> [dostęp: 20.02.2026]
39. Porębska-Srebrna Joanna, Stępiński Zygmunt, *Żyrardów - przyszłość wczorajszego miasta idealnego, Historia użyteczna*, „Problemy Rozwoju Miast”, 2010, nr 3, s. 41-47. Dostęp w Internecie: <https://bibliotekanauki.pl/articles/447402> [dostęp: 20.02.2026]

40. Pytlak Mariola, **Między przeszłością a współczesnością – czynniki rozwoju miast przemysłowych na przykładzie Pruszkowa, Grodziska Mazowieckiego i Żyrardowa**, „Rocznik Mazowiecki” T. 23 (2011), s. 99-124. Dostępny w Internecie: https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/2011-tom-23/rocznik_mazowiecki-r2011-t23-s99-124.pdf [dostęp: 03.02.2026]
41. Rdest Dorota, **Żyrardowianin, który targnął tygrysa za wasy** :[dotyczy Aleksandra Klotza], 23 sierpnia 2019 r. Dostępny w Internecie <https://zyrardow.eglos.pl/aktualnosci/item/33020-zyrardowianin-ktory-targnal-tygrysa-za-wasy>, [dostęp : 03.03.2026 r.]
42. Rzeczycka Barbara, **Żyrardów : miasto tkaczy i wizjonerów** : [wystawa stała Muzeum Mazowsza Zachodniego w budynku kręgielni w Żyrardowie], „Spotkania z Zabytkami”, [R.] 37, nr ¾, s. 58-59. Dostępny w Internecie: <https://polona.pl/item-view/f6f5ca85-8a58-42f0-abd9-4844c1902d47?page=0> [dostęp: 02.02.2026 r.]
43. Siwirska Magdalena, **Włączenie terenów poprzemysłowych w strukturę funkcjonalno - przestrzenną miasta na przykładzie Żyrardowa**, „Konwersatorium Wiedzy o Mieście”, T. 29 (2016), nr 1, s. 67-74. Dostępny w Internecie: <https://bibliotekanauki.pl/articles/694417> [dostęp: 20.02.2026].
Lub: http://repozytorium.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/21913/0_8_%5b67%5d-74_Siwirska.pdf?sequence=1&isAllowed=y [dostęp 20.02.2026]
44. Sobesto Joanna, **Wszechobecna niewidzialność. Pawła Hulki-Laskowskiego tożsamość tłumacza w kontekście spolszczeń serii amerykańskich książek edukacyjnych „Cnota a prawda”**, „Porównania”, nr 1 (26), 2020, s. 217-233. Dostępny w Internecie : <https://bibliotekanauki.pl/articles/912398> [dostęp 20.01.2026]
45. Staniszkis Magdalena, **Szanse i zagrożenia rewitalizacji – Zakłady Lniarskie w Żyrardowie**, „Problemy Rozwoju Miast”, 2010, nr 3, s.48-55. Dostępny w Internecie: <https://bibliotekanauki.pl/articles/447388> [dostęp: 03.02.2026]
46. Stawarz Andrzej, **10 lat badań nad kulturą robotniczą ośrodka Żyrardowskiego**, „Etnografia Polska”, 1986, t. 30, z. 2, s. 177-182. Dostępny w Internecie: <https://zbiory.cyfrowaetnografia.pl/public/1167.pdf> [dostęp: 03.02.2026]
47. Stawarz Andrzej, **Obyczaj robotniczy połowy XIX wieku w świetle akt stanu cywilnego (na przykładzie Żyrardowa)**, „Etnografia Polska”, 1982 t. 26, z. 2, s. 215-228. Dostępny w Internecie : <https://zbiory.cyfrowaetnografia.pl/public/993.pdf> [dostęp: 03.02.2026]

48. Steliga-Dykas Olga, **Tak ocalono pałac Sobańskich w Guzowie. "Ruina z cieknącym dachem i wodą stojącą w piwnicach"**, 12.08.2025. Dostępny w Internecie: <https://muratordom.pl/przed-budowa/prezentacje-domow/tak-ocalono-palac-sobanskich-w-guzowie-ruina-z-cieknacym-dachem-i-woda-stojaca-w-piwnicach-aa-ZkGk-7kcn-kPYv.html> [dostęp 10.02.2026]
49. Twardowski Maciej, **Paweł Hulka – Laskowski, w setną rocznicę urodzin**, „Rocznik Mazowiecki”, T. 9 (1987), s. 359-369. Dostępny w Internecie: https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/1987-tom-9/rocznik_mazowiecki-r1987-t9-s359-369.pdf [dostęp: 03.03.2026]
50. Waśkowski Mateusz, **50 lat od otwarcia tunelu na ul. 1 Maja**, 12 grudnia 2019 r. Dostępny w Internecie : <https://zyrardow.eglos.pl/aktualnosci/item/34071-50-lat-od-otwarcia-tunelu-na-ul-1-maja> [dostęp : 03.02.2026 r.]
51. Waśkowski Mateusz, **Epidemie, które uderzyły w Żyrardów**, 18 maja 2020 r. Dostępny w Internecie : <https://zyrardow.eglos.pl/aktualnosci/item/35621-epidemie-ktore-uderzyly-w-zyrardow>, [dostęp : 03.02.2026 r.]
52. Waśkowski Mateusz, **Grabież Zakładów i Afera Żyrardowska**, 12 maja 2020 r. Dostępny w Internecie : <https://zyrardow.eglos.pl/aktualnosci/item/35555-grabiez-zakladow-i-afera-zyrardowska>, [dostęp: 03.02.2026 r.]
53. Waśkowski Mateusz, **Najgroźniejszy Żyrardowski przestępca dwudziestolecia międzywojennego**, 11 maja 2020 r. Dostępny w Internecie: <https://zyrardow.eglos.pl/aktualnosci/item/35546-ofiara-obowiazku-i-ostatnia-oblaw-na-krwawego-popielarza> [dostęp: 03.02.2026 r.]
54. Woźniak Andrzej, **Obyczaj w środowisku robotniczym Żyrardowa w końcu XIX i początkach XX wieku**, „Rocznik Mazowiecki”, T. 9 (1987), s. 143-164. Dostępny w Internecie: https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/1987-tom-9/rocznik_mazowiecki-r1987-t9-s143-164.pdf [dostęp: 03.02.2026 r.]
55. Wrzesień Anna, **Gorzki smak niepodległości : Żyrardów, blisko frontu na Rawce, przechodzący z rąk do rąk okupantów, został mocno dotknięty Wielką Wojną**, 30 października 2019, Dostępny w Internecie: <https://zyrardow.eglos.pl/aktualnosci/item/33706-gorzki-smak-niepodleglosci> [dostęp: 03.02.2026 r.]
56. Zielony Paweł, **Bitwa mszczonowska [11 września 1939 r.]**. Dostępny w Internecie : <https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/119097,Bitwa-mszczonowska.html> [dostęp : 19.01.2026]

57. Zwoliński Krzysztof, *Pierwsze lata władzy ludowej w Żyrardowie*, „Rocznik Mazowiecki”, T. 6 (1976), s. 61-90. Dostępny w Internecie:

https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/1976-tom-6/rocznik_mazowiecki-r1976-t6-s61-90.pdf [dostęp: 03.02.2026 r.]

58. Zwoliński Krzysztof, *Stacja Naukowa w Żyrardowie*, „Rocznik Mazowiecki”, T. 20 (2008), s. 209-222. Dostępny w Internecie:

https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/2008-tom-20/rocznik_mazowiecki-r2008-t20-s209-222.pdf [dostęp: 03.02.2026 r.]

59. Zwoliński Krzysztof (oprac.), *Źródła dotyczące Zakładów Żyrardowskich*, „Rocznik Mazowiecki”, T. 23 (2011), s. 143-160. Dostępny w Internecie:

https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/2011-tom-23/rocznik_mazowiecki-r2011-t23-s143-160.pdf [dostęp: 03.02.2026 r.]

60. Zwoliński Krzysztof, *Żyrardowski ruch spółdzielczy*, „Rocznik Mazowiecki”, T.19 (2007), s. 69-100. Dostępny w Internecie:

https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-mazowiecki/2007-tom-19/rocznik_mazowiecki-r2007-t19-s69-100.pdf [dostęp: 03.02.2026 r.]

Polecam także :

🕒 profil na Facebooku **Echo Żyrardowa** - to prywatny, niezależny i autorski projekt historyczny Mateusza Waśkowskiego, poświęcony dziejom dawnego Żyrardowa oraz największej fabryki w Królestwie Polskim - Zakładów Żyrardowskich Hiellego i Dittricha. Ma on na celu popularyzację wiedzy historycznej o Żyrardowie - jednym z najciekawszych miejsc na Mazowszu! <https://www.facebook.com/echozyrardowa/>

🕒 blog **Żyrardów - miasto jednej fabryki** - o Żyrardowie dla ciekawskich /dotyczy ciekawostek z historii Żyrardowa oraz wydarzeń życia codziennego miasta, prowadzony od 2013 roku. Autorem bloga jest p. Dariusz Szczepanik <http://miastojednejfabryki.blogspot.com/> [dostęp: 18.03.2026]

🕒 **strona miasta Żyrardów**: <https://www.zyrardow.pl/> /zakładki : Zabytki; Historia; Osobistości Żyrardowa/

🕒 strona internetowa -Archiwum cyfrowe **Pomnika Historii Żyrardów – XIX - wieczna Osada Fabryczna** - <https://zabytki.zyrardow.pl/o-projekcie/> [dostęp 18.03.2026] [Cyfrowe archiwum żyrardowskiego pomnika historii zrealizowane zostało w ramach unijnego projektu Rewaloryzacja zabytkowej ochrony w Żyrardowie.]

🕒 na stronie internetowej miasta Żyrardów – podstrona **Rewitalizacja** - w zakładce Baza wiedzy – Analizy <https://rewitalizacja.zyrardow.pl/analizy/>- [dostęp

18.03.2026]

- [Przedstawienie uwarunkowań w sferze funkcjonalno-przestrzennej oraz w sferze technicznej i zabytkoznawczej dla miasta Żyrardowa na tle wybranych miast \(PDF\)](#)

- [Przedstawienie sytuacji społeczno-gospodarczej Żyrardowa na tle innych miast \(PDF\)](#)

- [Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji \(...\) część I \(PDF\)](#)

- [Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji \(...\) część II \(PDF\)](#)

🕒 strona Muzeum Lniarstwa im. Filipa de Girarda w Żyrardowie -

<https://www.muzeumlniarstwa.pl/> - w zakładce **O nas** – Historia Żyrardowskiej Fabryki Wyrobów Lnianych oraz Kalendarium dziejów Żyrardowskiej fabryki [dostęp 20.03.2026]

🕒 **Wirtualny Sztetl** - [portal Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie](#), poświęcony dziejom i tradycjom Żydów polskich oraz kulturze materialnej, duchowej i społecznej gmin żydowskich, istniejących na terenach dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów – [zakładka – Miejscowości – Żyrardów – Dzieje Społeczności żydowskiej oraz inne ciekawe artykuły i zdjęcia](#) -

<https://sztetl.org.pl/pl/miejscowosci/z/372-zyrardow> [dostęp 20.03.2026]

oprac. Barbara Jerzak

nauczyciel bibliotekarz

PBW w Warszawie. Filia Żyrardów

marzec 2026 r.